

BZHIK.IR
گروه آموزشی بژیک

جزوه شب امتحان

آپدیت اردیبهشت ۱۴۰۵

نکات کلیدی

خلاصه درس

داوری بین المللی

منبع اصلی: انتشارات پیام نور (کتاب داوری تجاری بین المللی)

مناسب برای //

رشته های حقوق و سایر رشته های مرتبط

نویسنده //

علیرضا ایرانشاهی

نوع فایل //

خلاصه میکرو طبقه بندی شده

کیفیت //

پوشش ساختاریافته مطالب

۳

ساعت مطالعه

۱۰۰%

پوشش مباحث

۳۱

صفحه مفید

کلیات

داورى یک شیوه جایگزین حل و فصل اختلافات و در واقع نوعی دادرسی خصوصی است که با اراده آزاد و تراضی طرفین شکل گرفته و تصمیم‌گیری در آن به شخص ثالث مرضی‌الطرفین تفویض می‌گردد.

- ✓ داورى به عنوان یک روش حل اختلاف خصوصی، اصولاً مبتنی بر تراضی بوده و آرای صادره از آن از پشتیبانی حاکمیت و ضمانت اجرای قهری دولتی برخوردار است.
- ✓ قانون‌گذار در موارد خاصی داورى اجباری را تجویز نموده و همچنین به داوران اجازه داده تا در صورت توافق طرفین، بر اساس انصاف یا به صورت کدخدامنشانه قضاوت کنند.

گفتار اول - مفهوم و ویژگی‌های داورى

تعریف قانونی داورى (بند الف ماده ۱ قانون داورى تجارى بین‌المللی ۱۳۷۶): رفع اختلاف بین متداعیین در خارج از دادگاه به وسیله شخص یا اشخاص حقیقی یا حقوقی مرضی‌الطرفین و انتصابی.

بند اول - داورى دادرسی خصوصی است

- ✓ ذات و خصوصیات داورى بر نقش بنیادین اراده طرفین استوار است، به گونه‌ای که می‌توان داور را قاضی خصوصی طرفین نامید که دادرسی او شباهت ساختاری زیادی به دادرسی مراجع قضایی دولتی دارد.
- ✓ نهاد داورى علی‌رغم ماهیت خصوصی و مستقل خود، تحت نظارت و حمایت مراجع قضایی دولتی فعالیت کرده و مشروعیت اجرایی خود را از قوانین کشور کسب می‌کند.

بند دوم - داورى مبتنی بر تراضی طرفین است

- ✓ برخلاف صلاحیت دادگاه‌های دولتی که منحصراً ناشی از قانون آمره است، صلاحیت داور ریشه در اراده و توافق مشترک طرفین دعوا دارد.
- ✓ روش‌هایی که در قوانین مختلف بدون دخالت اراده اصحاب دعوا به عنوان داورى تحمیل می‌شوند، فاقد ماهیت واقعی داورى بوده و صرفاً نام داورى را یدک می‌کند.

بند سوم - داورى مستلزم قضاوت شخص ثالث است

✓ طرفین با انعقاد موافقتنامه، صلاحیت دادرسی را به شخص ثالث (حقیقی یا حقوقی) واگذار می‌کنند تا وی به صورت مستقل به حل خصومت بپردازد.

✓ قضاوت توسط یکی از طرفین اختلاف مغایر با ذات دادرسی و اصول نظم عمومی بوده و هرگونه توافق بر آن باطل و فاقد اثر قانونی است.

بند چهارم - موضوع داوری اختلاف حقوقی است

✓ موضوع اصلی داوری مطابق قوانین آیین دادرسی، دعاوی و امور ترافعی مدنی و بازرگانی است که البته جنبه‌های مالی ناشی از جرم را نیز در بر می‌گیرد.

✓ امور غیرترافعی یا اصلاح و تعدیل قراردادها نیز به موجب قرارداد قابل ارجاع به داور هستند، اگرچه این موارد از مفهوم سنتی دادرسی فاصله دارند.

بند پنجم - مبنای تصمیم‌گیری داور قاعده حقوقی است

✓ داور اصولاً ملزم به رعایت قواعد حقوقی ماهوی در صدور رأی است، مگر اینکه طرفین صراحتاً به وی اختیار صلح و سازش یا قضاوت بر اساس انصاف را داده باشند.

✓ اصل بر عدم وجود اختیارات فوق‌العاده برای داور است؛ لذا هرگونه رسیدگی کدخدامنشانه یا بر اساس انصاف نیازمند اثبات تراضی صریح طرفین می‌باشد.

بند ششم - رأی داوری قطعی و الزام‌آور است

✓ تصمیم داور در قالب رأی، به دعوا خاتمه داده و بر خلاف آرای قضایی، مشمول روش‌های عادی شکایت نظیر واخواهی، تجدیدنظر یا فرجام‌خواهی نمی‌گردد.

✓ قانون‌گذار مجرای اعتراض به رأی داوری را به صورت محدود در قالب دعوای ابطال رأی نزد محاکم دولتی و در موارد استثنایی اعتراض ثالث پیش‌بینی نموده است.

بند هفتم - داوری مورد حمایت و نظارت قضایی است

✓ روند حمایت مراجع قضایی از داوری از مرحله پیش از تشکیل دیوان داوری آغاز شده و تا مرحله اجرای قهری رأی توسط دایره اجرای احکام دادگستری ادامه می‌یابد.

✓ نظارت قضایی به عنوان موازنه حمایت، از طریق رسیدگی به درخواست‌های ابطال رأی یا امتناع از شناسایی و اجرای آرای فاقد شرایط قانونی اعمال می‌گردد.

گفتار دوم - انواع داوری

بند اول - داوری داخلی و داوری خارجی

- ✓ تقسیم‌بندی داوری به داخلی و خارجی بر اساس کشور مبدأ صورت می‌گیرد که یک ویژگی سیاسى-حقوقى متبوع بودن رای را نسبت به حاکمیت ملی مشخص می‌سازد.
- ✓ رای داوری ممکن است از دیدگاه یک کشور، داخلی و از منظر سایر کشورها خارجى محسوب شود و در موارد خاصى نیز ممکن است رای فاقد هرگونه تابعیت ملی باشد.
- ✓ معیارهای تشخیص کشور مبدأ داوری و آثار تابعیت آن عبارتند از:
  - ✓ **معیار مقرر داوری:** به عنوان مهم‌ترین ضابطه جهانی و قانون ایران، که ناظر بر پایگاه حقوقی داوری و تعیین‌کننده صلاحیت انحصاری دادگاه صالح جهت ابطال رای است.
  - ✓ **معیار قانون شکلی:** حاکمیت قانون شکلی یک کشور بر فرآیند رسیدگی داوری که دارای قلمرو بسیار محدودتری نسبت به معیار مقرر می‌باشد.
  - ✓ **آثار تابعیت:** شامل حاکمیت قواعد انتظامی و نظم عمومی کشور مبدأ و تقسیم صلاحیت محاکم به صلاحیت اولیه (محاکم مبدأ جهت ابطال) و ثانویه (محاکم مقصد جهت اجرا).

دقت کنید: در داوری‌های بین‌المللی، تعیین محل داوری توسط طرفین در صورت عدم اشاره صریح به مقرر، به عنوان قرینه‌ای بسیار محکم بر قصد مشترک آنها جهت تعیین مقرر داوری ⚠️ قلمداد می‌گردد.

بند دوم - داوری ملی و داوری بین‌المللی

- ✓ داوری ملی تحت حاکمیت قوانین داخلی کشورها قرار دارد، در حالی که داوری بین‌المللی به اختلافات حوزه حقوق بین‌الملل عمومی و بازیگران آن نظیر دولت‌ها اختصاص دارد.

بند سوم - داوری داخلی و داوری تجاری بین‌المللی

- ✓ کشورها در تفکیک داوری‌های داخلی خود به دو نظام واحد و دوگانه (تمایز قواعد داخلی و بین‌المللی با الهام از قانون نمونه آنسیترال) تقسیم می‌شوند.
- ✓ معیارهای اصلی در تعیین وصف بین‌المللی داوری عبارتند از:
  - ✓ **موضوع اختلاف:** مربوط بودن موضوع دعوا به بیش از یک کشور و مشتمل بودن آن بر منافع تجارت بین‌الملل.
  - ✓ **اصحاب داوری:** تمرکز بر وضعیت تابعیت یا اقامتگاه طرفین که در بند ب ماده ۱ قانون ایران ملاک قرار گرفته و وجود حتی یک تبعه خارجی را شرط بین‌المللی بودن می‌داند.
  - ✓ **تفاوت‌های حمایتی:** داوری تجاری بین‌المللی در مقایسه با داوری داخلی از آزادی اراده وسیع‌تر، قلمرو نظارتی محدودتر و عدم محدودیت زمانی دادرسی برخوردار است.